

УДК 316.613.434:797.214

ZJAWISKO AGRESJI W PRACY RATOWNIKA WODNEGO

Bernard MOTYLEWSKI¹, Ewa ZIELINSKI²

¹ *Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu
im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Polska*

² *Collegium Medicum w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Polska*

Coraz większym problemem w pracy zawodowej ratownika wodnego stają się czynniki o charakterze psychospołecznym. Zalicza się do nich: przemoc i agresja, traumatyczne doświadczenia, nadmierne psychologiczne wymagania pracy [1]. Agresja ze strony poszkodowanych nie zawsze wynika ze strachu czy bólu, niejednokrotnie jest ona następstwem wcześniejszego spożycia przez poszkodowanych alkoholu i/lub substancji odurzających. Według piśmiennictwa, w chwili urazu pod wpływem alkoholu i/lub narkotycznych środków odurzających znajduje się do 40 % poszkodowanych [2, 3, 4]. Przeprowadzone badania stanowią próbę odpowiedzi na pytanie, czy ratownik wodny podczas pełnienia dyżuru jest narażony na agresję. Postawiono następujące hipotezy badawcze:

1. Ratownik wodny w swojej pracy często spotyka się z agresją.
2. Najczęściej spotykanym rodzajem agresji jest agresja werbalna.

Postawiono także **pytania badawcze:**

1. Czy najbardziej agresywnymi osobami, którym ratownik wodny udziela pomocy są osoby będące pod wpływem alkoholu?

2. Czy ratownik wodny uczestniczył w szkoleniach obejmujących zagadnienia radzenia sobie z agresją ze strony osób postronnych?

Zjawisko agresji. Tematyką agresji zainteresowali się liczni badacze. Chociaż literatura przedmiotu obejmująca podejmowane zagadnienie jest obszerna, zauważalny jest deficyt opracowań naukowych samych wyników badań empirycznych. Zauważyć także warto, że nie ma uniwersalnej definicji agresji. Słowo «agresja» pochodzi z języka łacińskiego *aggression*, a oznacza to «napaść», «natarcie» [5]. Inna definicję znaleźć można w słowniku języka polskiego gdzie mianem agresji określa się wrogie, zaczepne zachowanie; też: silne negatywne emocje wywołujące takie zachowanie (...) [6]. Zatem agresja jest wrogim nastawieniem, atakiem na coś bądź kogoś, niejednokrotnie wywołana wpływem negatywnych emocji. Skutkiem agresji i działań agresywnych jest szkoda, może to być cierpienie, ból, fizyczny lub psychiczny, zniszczenie mienia. Z kolei z punktu widzenia oprawcy takie działania służą w większości przypadków do rozładowania napięcia emocjonalnego, spowodowanego przez negatywne emocje i wydarzenia.

Śpośród przyczyn występowania agresji wymienia się: zaburzenia psychiczne, schizofrenię, zaburzenia urojeniowe, lękowe i osobowościowe i uszkodzenia mózgu. Przyczyną napadu agresji mogą być zażyte środki odurzające, narkotyki, niektóre leki oraz substancje psychoaktywne, np. benzodiazepiny, efedryna, epinefryna, amfetamina. Ataki agresji bardzo często wywołują zespoły odstawienne np. nagłe odstawienie alkoholu, bądź benzodiazepine. Ratownik może być także powodem napadu agresji przez pacjenta przez złą postawę i niewłaściwe zachowanie. Przyczyn występowania agresji niektórzy badacze upatrują w frustracji, trudnej sytuacji społecznej czy interpersonalnej. Może być to także prowokacyjne zachowanie ratownika wodnego [7].

Istotnym aspektem psychologicznym, w przypadku osób agresywnych, jest dążenie sprawcy do poczucia bezpieczeństwa; chcą oni kontrolować sytuację terroryzując przy tym innych, wykorzystując środki agresywne. Powodem takiego zachowania jest lęk i bezradność [34, s.333].

Uważam, że to właśnie frustracja i alkohol są najczęstszymi powodami ataków na pracowników ZRM w trakcie wykonywania obowiązków, aczkolwiek w tym momencie są to tylko moje domysły nie poparte żadnymi badaniami.

Materiał, metody i narzędzia badawcze. Badania zostały przeprowadzone na platformie internetowej SURVIO, techniką badawczą były

badania ankietowe, natomiast narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety własnego autorstwa. Udział w badaniu był dobrowolny i anonimowy. Ankieta skierowana była wyłącznie do pełnoletnich ratowników wodnych pracujących na terenie RP. Łącznie przebadano 50 osób. Obliczeń dokonano za pomocą program Excel.

Wyniki.

Tabela 1

Struktura płci

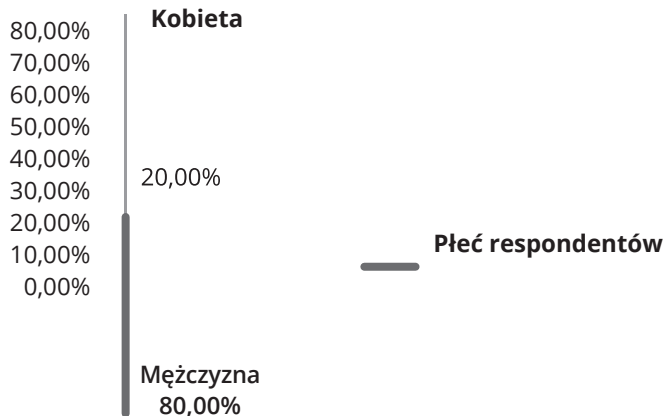
LP.	TREŚĆ	N	%
1.	Liczba wypełnionych kwestionariuszy	50	100
2.	Mężczyźni, biorący udział w badaniu	40	80
3.	Kobiety, biorące udział w badaniu	10	20

N – Liczba respondentów biorących udział w badaniu

% – Procent respondentów uczestniczących w badaniu

Źródło: opracowanie własne

Poniżej na wykresie 1 przedstawiono zapis graficzny danych ujętych w tabeli 1.

Wykres 1. Płeć respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej przedstawiono weryfikację wyników badań ankietowych «Płeć».

Do badań przystąpiło 50 z czego 40 ratowników stanowili mężczyźni (80 %) a kobiety stanowiły 20 %, liczby całkowitej osób badanych, czyli 10 osób.

Tabela 2

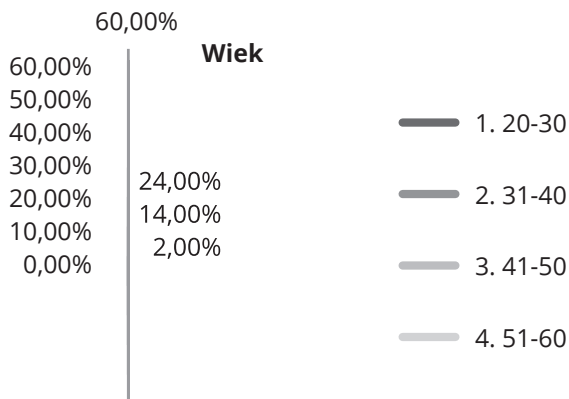
Struktura wieku

Lp.	Odpowiedź	N	%
1.	20-30	12	24
2.	31-40	30	60
2.	41-50	7	14
3.	51-60	1	2

N – Liczba respondentów biorących udział w badaniu
 % – Procent respondentów uczestniczących w badaniu

Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej na wykresie 2 przedstawiono zapis graficzny danych ujętych w tabeli 2.

Wykres 2. Wiek respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

Z 50 osób, które wzięło udział w badaniu, najwięcej respondentów było w przedziale wiekowym 31-40 (60 %), w przedziale 20-30 uzyskano

12 odpowiedzi (24 %), w przedziale 41–50 było 7 odpowiedzi (14 %), z kolei w przedziale 51–60 uzyskano tylko 1 odpowiedź (2 %) (wykr. 2).

Tabela 3

Wykształcenie respondentów

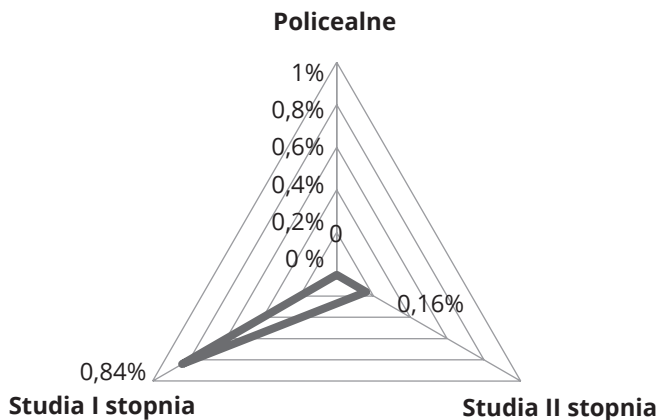
Odpowiedzi	N	%
Policealne	0	0
Studia I stopnia	42	84
Studia II stopnie	8	16

N – Liczba respondentów biorących udział w badaniu

% – Procent respondentów uczestniczących w badaniu

Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej na wykresie 3 przedstawiono zapis graficzny danych ujętych w tabeli 3.

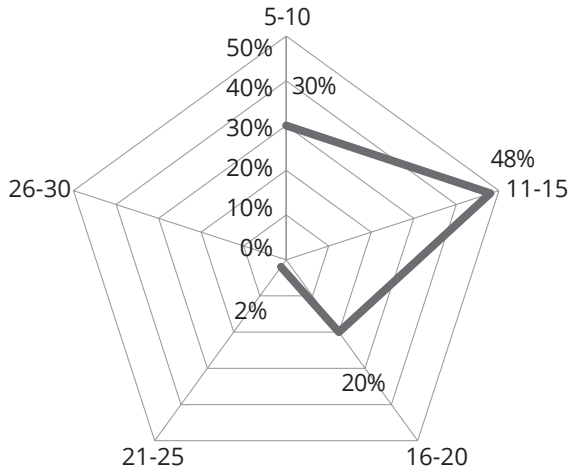

Wykres 3. Wykształcenie respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Z 50 badanych osób, 42 osoby ukończyły studia I stopnia (84 %), z kolei studia II stopnia ukończyło 8 osób (16 %).

Poniżej na wykresie 4 przedstawiono zapis graficzny danych ujętych w tabeli 4.

Wykres 4. Staż pracy respondentów

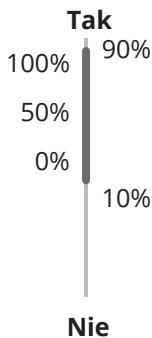
Z 50 osób, 15 (30 %) posiada staż pracy w przedziale 5–10, w przedziale 11–15 uzyskano 24 odpowiedzi (48 %), w przedziale 16–20 uzyskano 10 odpowiedzi (20 %), w przedziale 21–25 uzyskano 1 odpowiedź (2 %).

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 4

Ratownik spotyka się z agresją

Odpowiedź	N	%
TAK	45	90
NIE	5	10

N – Liczba respondentów biorących udział w badaniu
 % – Procent respondentów uczestniczących w badaniu
 Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej na wykresie 5 przedstawiono zapis graficzny danych ujętych w tabeli 4.

Wykres 5. Ratownik spotyka się z agresją

Z 50 osób, 45 osób spotkało się z agresją (90 %), z kolei 5 osób nie spotkało się z agresją (10 %).

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 5

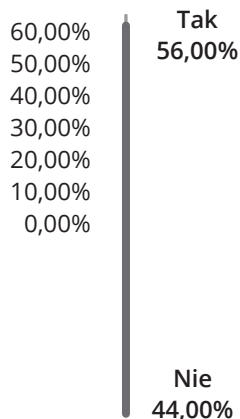
Ratownik najczęściej spotyka się z agresją werbalną

Odpowiedź	N	%
Tak	33	66
Nie	17	34

N – Liczba respondentów biorących udział w badaniu

% – Procent respondentów uczestniczących w badaniu

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 6. Najczęstszą grupą agresywnych pacjentów są pacjenci pod wpływem alkoholu

Źródło: Opracowanie własne

Z 50 osób, 28 osób (56 %) odpowiedziało, że najczęstszą grupą agresywnych kąpiących się są osoby będące pod wpływem alkoholu, z kolei 22 osoby (44 %) nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

Tabela 6

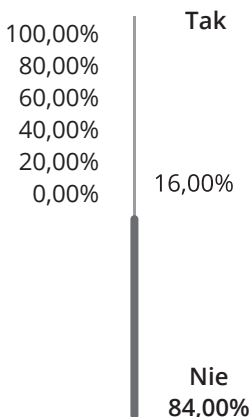
Ratownik uczestniczył w dodatkowych szkoleniach z zakresu radzenia sobie z agresją ze strony pacjenta lub jego rodziny

Odpowiedź	N	%
Tak	8	16
Nie	42	84

N – Liczba respondentów biorących udział w badaniu

% – Procent respondentów uczestniczących w badaniu

Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej na wykresie 7 przedstawiono zapis graficzny danych ujętych w tabeli 6.

Wykres 7. Ratownik uczestniczył w dodatkowych szkoleniach z zakresu radzenia sobie z agresją ze strony poszkodowanego lub jego rodziny

Źródło: Opracowanie własne.

Z 50 osób, zaledwie 8 odpowiedziało, że brało udział w dodatkowych szkoleniach (16%), z kolei, aż 42 respondentów nie brało udziału w szkoleniach dodatkowych (84%).

Wnioski:

1. Ratownik wodny w swojej pracy często spotyka się z agresją.
2. Najczęściej spotykanym rodzajem agresji jest agresja werbalna.
3. Najbardziej agresywnymi osobami, którym ratownik wodny udziela pomocy są osoby będące pod wpływem alkoholu?
4. Ratownik wodny niezwykle rzadko uczestniczą w szkoleniach obejmujących zagadnienia radzenia sobie z agresją ze strony poszkodowanego lub osób postronnych?

Piśmiennictwo

1. Mrecze D. Poczucie kontroli w miejscu pracy, a poziom stresu zawodowego i związane z nim skutki / Mrecze D., Mościska A., Waszkowska M. // Med Pr. – 2001. – Vol. 5. – P. 12–16.
2. Kiwerski J. Epidemiologia urazów kręgosłupa / Kiwerski J. // Prew rehabil. – 2005. – Vol. 3(9). – P. 1–4.
3. Wysocka B. Epidemiologia urazów kręgosłupa w materiale własnym Pogotowia Ratunkowego we Włocławku: Badania retrospektywne / Wysocka B., Ślusarz R., Haor B. – URL: [http://www.pnn.wshe.pl/media/1/numer/3/PNN_34.pdf]
4. Uszkodzenia klatki piersiowej wśród chorych z obrażeniami wielomiejscowymi / Kopański Z., Cienciąła A., Golec E., Gajdosz R., Korneta K., Lisiecka M. // Kwart Ortop. – 1995. – Vol. 1. – P. 24–32.
5. Енциклопедія. – URL: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/agresja;4007508.html> (dostęp: 28.09.2022).
6. Agresja. – URL: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/agresja.html> (dostęp: 28.09.2022).
7. Jaracz J. Psychiatria w praktyce ratownika medycznego / Jaracz J., Patrzyła A. – Warszawa, 2017. – S. 174–175.